

חיפוש גורלי

החברה בישראל מחפשת מורים טובים

אסופת מאמרים
בעריכת דרורה כפיר

עורכת: פרופ' דרורה כפיר, מכללה האקדמית בית ברל

כותבי המאמרים

פרופ' תמר אריאב, המכללה האקדמית בית ברל
ד"ר איימן אגבארייה, המכללה האקדמית בית ברל; אוניברסיטת חיפה
תת אלוף במיל' רם שמואלי, ממייסדי צוות המשימה הציבורית " הטובים בחינוך
ד"ר שלומית אבדור, הקמפוס האקדמי אחוה
פרופ' ציפי ליבמן, סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות
פרופ' דרורה כפיר, המכללה האקדמית בית ברל

הוצאת הספרים של מכון מופ"ת

עורכת ראשית: ד"ר יהודית שטיימן

עורכת טקסט ולשון: אדוה חן

עורכת גרפית ומעצבת השער: בלה טאובר

מסת"ב: 978-965-530-036-9

© כל הזכויות שמורות למכון מופ"ת

תשע"א/א/2011

טל' 03-6901406 <http://www.mofet.macam.ac.il>

דפוס: שיא קופי בע"מ

תוכן העניינים

	פתח דבר
5	דרורה כפיר
	משבר ההוראה: מקורות, תהליכים ופתרונות
7	תמר אריאב.....
	הכשרת המורים הערבים בישראל: שוויון, הכרה ושיתוף
23	איימן אגבארייה.....
	יד מושטת לשותפות אמת בבניית מעמד המורה
55	רם שמואלי.....
	חיפוש גורלי אחר מורים ראויים: ליקויים ביישום ידע הנדרש לניווט מערכת החינוך בישראל
61	שלומית אבדור
	מי "מפקח" על הכשרת המורים? חופש אקדמי ומנגנוני פיקוח על המוסדות האקדמיים להכשרת מורים בישראל
83	ציפי ליבמן.....
	היש מדיניות לנוכח משבר ההוראה?
91	דרורה כפיר
	סוף דבר
109	ציפי ליבמן.....

פתח דבר

דרורה כפיר

ב-18 בנובמבר 2009 התקיים במכון מופ"ת יום עיון שכותרתו: "חיפוש גורלי - החברה בישראל מחפשת מורים טובים". יום העיון נערך בעקבות ספר שפורסם כשנה קודם לכן בעריכתן של פרופ' דרורה כפיר ופרופ' תמר אריאב: משבר ההוראה: לקראת הכשרת מורים מתוקנת. בדומה לספר גם המאמרים באסופה הנוכחית, המשקפת את רוח הדברים שנאמרו ביום העיון, מצביעים על "הפער הקיים בין הבנת המדיניות הראויה בתחום זה [הכשרת המורים בישראל] ובין היכולת לתרגמה לשפת המעשה הפדגוגי ומציעים דרכים מעשיות לגשר עליו".¹

ביום העיון הוצבה סוגיית המדיניות במרכז הבמה והדוברים דנו בעצם שאלת קיומה ובצורך לעצבה בשיתוף אנשי חינוך, אנשי אקדמיה ואנשי ציבור. במהלך היום נישאו ארבע הרצאות מרכזיות, ושלוש מהן מתפרסמות כאן: הרצאת הפתיחה של פרופ' תמר אריאב, הרצאת האמצע של פרופ' ציפי ליבמן והרצאת הנעילה של פרופ' דרורה כפיר. כל אחת מהדוברות התמקדה במדיניות הכשרת המורים מנקודת מבט שונה, ויחדיו הן חברו לכדי שרטוט תמונת מצב מקיפה ומפורטת.

מבין משתתפי הפאנל ביום העיון, שלושה צירפו את דבריהם לחוברת זו: ד"ר שלומית אבדור, ד"ר איימן אגבאריה ורם שמואלי. לשלושתם ביקורת נוקבת בנושא גיבושה של מדיניות בתחום החינוך וההכשרה להוראה ולכל אחד מהם הדגשים משלו.²

1 מתוך דברי הפתיחה שכתב פרופ' דן ענבר לספרן הנזכר של דרורה כפיר ותמר אריאב (2008), הוצאת מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

2 סדר המאמרים בספר אינו זהה לסדר ההרצאות שנישאו ביום העיון.

כל הכותבים באסופה זו הם אנשי אקדמיה, חוקרים מנוסים בתחום הכשרת המורים, למעט תת-אלוף במיל' רם שמואלי, המוכר כיום כפעיל ציבור נמרץ, שקידום החינוך נמצא בראש מעייניו. הרצאותיהם עוסקות בין היתר בתפקידה של האקדמיה ובמחדל הנובע מחוסר ניצול הידע שנצבר בתוכה. דבריהם משקפים תסכול עמוק: "אנחנו כותבים ספרים ומאמרים, שרק עמיתינו ותלמידינו קוראים; אנחנו מרצים בפני קהלים מצומצמים, ואין לדברינו הד. ובכל זאת אנחנו מוסיפים ומנסים".

בין הכותבים יש הסכמות ויש גם חילוקי דעות. קרוב לוודאי שחלק מן הדברים המועלים כאן יעוררו ביקורת והתנגדות, אבל זהו טיבו של דיון ציבורי בחברה דמוקרטית, לא כל שכן זהו תפקידה המובהק של האקדמיה: להעלות שאלות וטענות ולחפש להן מענים ופתרונות. באסופה זו עולה תרעומת על מיעוט המחקר בתחום הכשרת המורים, ובפרט על היעדרו של מחקר אורך רחב היקף, שבלעדיו קשה לספק תשובות מהימנות.

מדיניות, מסכימים הכול, צריכה להיבנות על ערכים, על שיקול דעת ועל ידע. את כולם יש לבקש ולדרוש, ולאיש אין מונופול עליהם. לפיכך, שיח פתוח ושיתוף בעלי עניין שונים הם תנאי הכרחי לגיבוש מדיניות ראויה. זוהי נקודת ההתחלה, ובה חוברת זו מבקשת לתרום את תרומתה הצנועה.